

HVAD KOMMER INDVANDRINGEN TIL AT BETYDE FOR KIRKELIVET I DANMARK?

Konsulent og ekstern lektor, ph.d. Mogens S. Mogensen

Verdenshistorien er en migrationshistorie

Den migration, som vi i disse år oplever i Danmark og det øvrige Europa, og som hos mange skaber usikkerhed og frygt, er ikke noget enestående fænomen. Verdenshistorien kan på mange måde anskues som en lang migrationshistorie. Europas befolkning stammer oprindeligt fra Asien og migrerede til Europa i årtusinderne før Kristi fødsel. I folkevandringstiden fra omkring 200 f.Kr. og fremefter blev Romerriget oversvømmet af forskellige folkeslag, hvoraf nogle sikkert kom fra det, der i dag er Danmark.

Hopper vi helt frem til kolonitiden, så blev Columbus' opdagelse af Amerika i 1492 og Vasco da Gamas opdagelse af søvejen til Indien i 1498 indledning til flere hundrede års vestlig ekspansion, til en kolonisering af den nye verden. Mellem 1800 og 1925 migrerede 1/5 af Europas befolkning, især til Nordamerika, Sydamerika, Australien, New Zealand og Sydafrika. Og i perioden 1850-1913 udvandrede 1/10 af Danmarks befolk-

ning til Amerika. Migration er altså ikke et randfænomen eller en undtagelsestilstand i verdenshistorien, men har været en af verdenshistoriens drivkræfter.

Bibelhistorien er en migrationshistorie

Også den bibelske historie er i høj grad en migrationshistorie. Fra første til sidste bog i Bibelen spiller migration en helt central rolle i Guds folks historie. Det begynder med uddrivelsen fra paradiset og fortsætter med, at Kain, efter mordet på sin bror, dømmes til at være »fredløs og flygtning på jorden« (1 Mos 4,11). Syndfloden gør Noah og hans slægt til flygtninge. Historien om Babelstårnet handler om migranter, der slår sig ned i Babylon for at skabe sig et navn og etablere et universelt herredømme. Abrahams historie er en lang migrationshistorie, hvor Gud leder ham væk fra hans hjemland til det land, som Gud vil give ham og hans efterkommere. Missionsteologen Andrew Walls skelner mellem to former for migration i Bibelen, nemlig »punitiv migration« (mi-

gration som straf), som vi møder den i historien om Adam og Eva, og »redemptive migration« (migration som frelse), som vi møder den hos Abraham og Sara. Israels folk levede i flere hundrede år som flygtninge i Egypten, indtil udvandringen og ørkenvandringen, der endte med indvandringen i og erobringen af det forjættede land. Mange hundrede år senere ender Israels folk i et eksil i Babylon, inden de under kong Kyros får lov at vende hjem (Jørgensen 2017, 24-26).

I Det Nye Testamente læser vi om, at Maria og Josef måtte flygte med Jesusbarnet til Egypten, fordi kongen stræbte Jesus efter livet. De sidste år i Jesu liv, som de er beskrevet i evangelierne, var også præget af om ikke migration og flugt, så dog en konstant vandring. »Ræve har huler, og himlens fugle har reder«, sagde Jesus om sig selv, »men menneskesønnen har ikke et sted at hvile sit hoved« (Luk 9,58). Og Jesu efterfølgere blev også et pilgrimsfolk blandt folkene; Peter taler om dem som »udlændinge og fremmede« (1 Pet 2,11). Forfølgelsen af de første kristne førte til, at de blev spredt og måtte migrere, til Fønikien, Cypern og til Antiokia, hvorfra hedningemissionen begyndte. I Bibelens sidste bog møder vi apostlen Johannes, der skriver sin åbenbaring i landflygtighed i Lilleasien, om at vende hjem fra menneskehedens landflygtighed. Lige siden er kristendommen i høj grad spredt gennem kristnes migration, så man med nogen ret kunne kalde missionshistorien for en migrationshistorie.

Facts om migration

Hvorfor migrerer mennesker i dag? Det gør de stort set af samme årsager, som de altid har gjort, nemlig af nød. Krige, konflikter og forfølgelser sender folk på flugt, ligesom fattigdom og sult og naturkatastrofer. Mennesker er altid blevet tiltrukket af steder, hvor der var bedre muligheder for at skaffe sig en tryk fremtid.

I 2015 var 3,3 % af verdens befolkning internationale migranter, det vil sige 244 millioner mennesker. Godt en tredjedel af dem migrerede til Europa, godt en fjerdedel til Asien og knap en fjerdedel til Nordamerika (United Nations 2016, 1). I de seneste årtier er antallet af migranter i Danmark vokset markant. Med migranter, eller indvandrere, forstås der her mennesker, der i længere tid lever uden for det land, hvor de er født.

I de seneste årtier er antallet af indvandrere – og børn af indvandrere født i Danmark – vokset markant. I 1980 udgjorde første- og andengenerationsindvandrere således kun 3 % af befolkningen, mens de i 2017 udgør 12,9 %, det vil sige, at der i 2017 ud af en befolkning på cirka 5,748 millioner er cirka 742.000 første- og andengenerationsindvandrere. Dette tal vil sandsynligvis stige markant i de kommende år (Dahl 2017, 1-3).

En del af disse indvandrere kommer fra vore nabolande, men cirka 2/3 af dem kommer fra ikkevestlige lande. Omkring 41 % skønnes at have kristen baggrund, mens knap 39 % skønnes at have muslimsk baggrund. Dertil kommer cirka 6 %, der er buddhister eller hinduer, mens resten tilhører andre religioner eller tilhører kategorien »uoplyst«. Denne udvikling

har betydet, at omkring 5 % af befolkningen er kristne med migrantbaggrund, og omkring 4,7 % er muslimer med migrantbaggrund (Dahl 2017, 1-3)

Så vidt historien og de aktuelle tal. Men hvad betyder det, eller hvad kan det komme til at betyde for folkekirken? Det stiller folkekirken over for en række nye udfordringer, som jeg her kort vil opridse.

Det nye kulturmøde

Den evangelisk-lutherske kirke i Danmark er født i en monokulturel og monoreligiøs kontekst. Det var situationen i årene efter reformationen i 1536, og det var også situationen, da folkekirken blev grundlovsfæstet i 1849. Indtil for få årtier siden, så var – med få undtagelser – alle omkring folkekirken etniske danskere og kristne – og de allerfleste endda luthersk kristne. Det er i dette mono-farvand, den evangelisk-lutherske kirke har været vant til at navigere, men i de senere år er vi blevet tvunget til at begynde at lære at navigere i et nyt farvand.

I dag har hver ottende indbygger i Danmark en etnisk set ikkedansk baggrund, og da de fleste i denne gruppe har en ikkevestlig baggrund, kommer de med en kulturel baggrund, som er meget forskellig fra vores. Forfatteren Knud Sørensen har sagt, at »kultur er det fælles underforståede« (Laneth 2000), og derfor bliver vi ofte først opmærksomme på vor egen kultur, når vi møder en fremmed kultur. Igennem århundreder er kristendommen blevet kontekstualiseret og inkulturert i dansk kultur i en sådan grad, at mange danskere vil have svært ved at

drage en klar skelnen mellem »danskhed« og »kristendom«.

Forholdet mellem evangelium og kultur har været et vigtigt tema i hele kirkens historie, helt fra urkirken. Evangeliet blev først udtrykt i en jødisk kultur, og beretninger i Apostlenes Gerninger viser, at formidlingen af evangeliet ind i en græsk kultur ikke var uproblematisk. Hver gang evangeliet i de følgende århundreder har krydset kulturelle grænser, har det været en alvorlig udfordring for kirken. Mødet med andre kulturer i Danmark i dag udfordrer os til igen at gennemtænke forholdet mellem evangelium og kultur og til at forholde os til at det samme evangelium nødvendigvis må tage forskellig form og farve efter de kulturer, det »inkarneres« i. Og samtidig bliver vi os – måske pinligt – bevidste om, at vor egen danske kultur igennem århundrederne har gennemgået afgørende ændringer, som også har ført til, at evangeliet er blevet udfoldet forskelligt gennem årene, så det, der var en selvfølgelig kristen forståelse eller praksis for 100 år siden, i dag opfattes som noget meget fremmedartet, der ikke ses at have noget at gøre med vor kristne tro i dag.

Det nye religionsmøde

Sidste gang, der fandt et egentligt religionsmøde sted i Danmark, var for over 1000 år siden, den gang kong Harald – som der står på Jellingestenen – gjorde danerne kristne. Da foregik der over flere hundrede år et religionsmøde mellem den gamle ase-tro og den nye Kristus-tro. Siden har der stort set kun været møder mellem forskellige udgaver af kristendommen, og det kunne da bestemt også

være meget problematisk i sig selv: lutherdom versus katolicisme, folkekirke versus frikirke, indre mission versus grundtvigianisme osv. (Man kunne dog også med en vis ret kalde det møde, som sekulariseringen har ført med sig, mellem kristendom og ateisme for en slags religionsmøde). Men i dag oplever vi et meget markant religionsmøde mellem på den ene side kristendom og på den anden side islam, buddhisme, hinduisme, østligt inspireret nyåndelighed mv.

Mens den teologiske diskussion i mange år var en intern kristen diskussion mellem forskellige tolkninger af evangeliet – og en diskussion mellem troende og ikketroende – så bliver vi i disse år udfordret til at tænke teologisk i relation til det, vi tidligere kaldte »fremmede religioner«, som nu imidlertid er blevet danske religioner. Også ganske almindelige mennesker, der ikke er præster eller teologer, bliver nødt til at forholde sig til de sandhedskrav, som andre religioner stiller, og til de tilværelsesforståelser og praksisser, som vi møder hos for eksempel muslimer og buddhister. Det tvinger os til på en meget grundlæggende måde at besinde os på, hvad kristendom egentlig er.

Vi må lære at give plads til ikkekristne religioner, som vi måske ikke synes »hører hjemme« her. Vi må som kristne værne om disse menneskers religionsfrihed ud fra Jesu ord om, at alt hvad vi vil, at mennesker skal gøre mod os, det samme skal vi gøre mod dem. I det hele taget må vi lære at omgås mennesker, som er vores medborgere, naboer, arbejdskolleger og venner, men som har en helt anden tilværelsesforståelse end os, og som har vaner og

traditioner og moral, som er anderledes end vores. Vi må lære at håndtere tværeligiøse ægteskaber, og hvordan vi tager os af disse mennesker og deres børn. Vi må forholde os til, at religionsmødet også fører til, at mennesker skifter religion.

Den nye økumeni

Vi har ikke i Danmark tradition for store kristne trossamfund uden for folkekirken. I modsætning til vore nabolande, der har store kirkesamfund uden for folkekirken, blandt andet som følge af vækkelser, så lykkedes det i Danmark at bevare vækkelserne inden for folkekirken. Vi har i årtier haft meget små frikirker og en katolsk kirke, som vi efterhånden har lært at leve godt sammen med – blandt andet fordi vi alle har den samme danske kulturbaggrund. Men i dag oplever vi, at migranter bringer kirkesamfund til Danmark fra alle verdenshjørner. Det gælder de gamle kirkesamfund i Mellemøsten, men det gælder i endnu højere grad de nye kirkesamfund i Afrika og Asien, som repræsenterer den nye kristenhed. I dag lever 2/3 af verdens kristne uden for den gamle kristenhed i Europa og Nordamerika. Disse kristne og deres kirker er typisk mere karmatiske, mere moralsk konservative og har ofte en mere hierarkisk ledelsesstil, og så er de langt mere missionerende, end danske kirker.

Alt i alt er der i dag omkring 260 migrantmenigheder, der holder gudstjeneste på over 40 sprog ud over landet (Tværkulturelt Center 2017). Selvom de procentuelt kun udgør en lille procentdel af de kristne i Danmark, så udgør de en forholdsvis stor procentdel af dem,

der sidder på kirkebænkene i alle landets kirker søndag formiddag. Tidligere sagde man, at kristendommen var »den hvide mands religion«, men i dag er den typiske kristne en afrikansk kvinde, for eksempel fra Nigeria. Og på samme måde vil også billedet af kristendommen ændre karakter i Danmark.

Disse nye migrantkristne og deres menigheder – hvoraf en hel del er ikke-konfessionelle – udgør en stor og meget påtrængende økumenisk udfordring for folkekirken. Ser vi disse undertiden meget fremmedartede kristne – med teologier og traditioner, som vi måske ikke umiddelbart kan genkende – som vores brødre og søstre? Er der plads til dem som medlemmer i vore menigheder, og er vi parate til at ændre lidt ved nogle af vore vaner, for at de kan føle sig hjemme? Hvad kan vi samarbejde med migrantmenigheder om? Og hvad kan de gøre for os? Er vi parat til at låne vore lokaler ud til dem, så de får gode rammer om deres gudstjenester? Er vi parat til at besøge hinanden og indimellem at holde gudstjeneste sammen?

Den nye mission

Mission – forstået som ydre mission, altså mission blandt ikkekristne – var i over 100 år noget, der foregik langt fra Danmarks kyster, i Afrika og Asien, og det var noget, som særlige missionsselskaber – uden for den officielle folkekirkes rammer – tog sig af. Danske kristne blev uddannet i mission og lærte fremmedes sprog og blev sendt til fjerne lande for at forkynde evangeliet for animister, muslimer, hinduer og buddhister og for at danne kirker der.

I dag har migrationen bevirket, at »missionsmarken« er kommet til Danmark, og »ydre mission« er kommet hjem. Vi behøver ikke rejse til Mellemøsten for at dele evangeliet med muslimer, for muslimerne er blevet vore naboer. Vi behøver ikke rejse til Indien for at besøge et hindutempel, for i dag har vi flere hindutempler her i landet.

Mens mission for år tilbage ikke var et begreb, der var bredt anerkendt i folkekirken, så har det ændret sig de senere år. I kirkeministeriets betænkning 1477 fra 2006 »Opgaver i sogn, provsti og stift« siges der ligefrem, at: »Folkekirkens mission som kristen kirke er at forkynde Kristus som hele verdens frelser. [...] [Denne] overordnede opgave danner udgangspunkt for de konkrete former, kirkelivet får i sogn, provsti og stift. Alle konkrete målsætninger må dybeste set tjene denne opgave« (Kirkeministeriet 2006, 7). Og for få år siden blev organisationen »Folkekirkens Mission«, der hidtil primært havde været drevet af missionsselskaberne en del af Folkekirkens Mellemkirkelige Råd og finansieret af Fællesfonden.

Når nu mission er ved at blive anerkendt som en folkekirkelig opgave, så er udfordringen naturligvis at drøfte, hvad vi i folkekirken forstår ved mission, og her er der heldigvis mange ressourcer at trække på i de missionsselskaber, som i hundrede år eller mere har arbejdet med mission. Hvilken missionsteologi skal vi tage udgangspunkt i? Hvilke metaforer for mission giver det mening at bruge? Hvilke konkrete arbejdsformer kan vi anvende i folkekirkens mission blandt muslimer, hinduer, buddhister mv. Hvordan

skal vi uddanne præster og andre medarbejdere i kirken til mission? Og kan vi samarbejde med migrantkristne om mission?

I løbet af de sidste par år er missionsopgaven blevet meget påtrængende for en lang række folkekirkemenigheder. Over 500 iranere (og andre farsitalende) med muslimsk baggrund har henvendt sig til lokale folkekirker og frikirker for at blive kristne (Dalsgaard 2017). De har gennemgået længere dåbsforberedelseskurser og er blevet døbt. Det rejser så det næste spørgsmål: Hvordan tager vi os af de mennesker – ofte asylansøgere eller flygtninge med muslimsk baggrund – som vi døber? Hvordan tager vi imod dem i vore menigheder – eller hvordan hjælper vi dem til at danne egne menigheder eller fællesskaber, så de kan holde gudstjeneste på deres eget sprog? Og er vi parat til at stå ved deres side og hjælpe dem, hvis de måske bliver chikaneret eller forfulgt?

Den nye diakoni

Tilstrømningen af migranter fører til nye diakonale udfordringer for kirken. Det er nok især asylansøgere og flygtninge, som har hjælp behov, på grund af de særligt lave offentlige ydelser til disse grupper. Men der er også østeuropæere i Danmark, der har det svært. Et omkvæd i Det Gamle Testamente minder os om ansvaret for »den faderløse, enken og den fremmede«, der alle har det til fælles, at de har mistet dem, der skulle beskytte dem.

Kirken må her besinde sig på forståelsen af næstekærlighed – i en politisk situation, hvor der skelnes stærkt mellem »os« (gammeldanskerne) og »de andre«. Vi må

besinde os på forholdet mellem diakoni og mission, så vi ikke reducerer diakonien til et middel for forkyndelsen. Vi må overveje, om vi har en rolle som fortalere for de fremmede. Som det heldigvis allerede sker i en række menigheder, må vi hjælpe migranterne til at blive integreret i det danske samfund.

Den nye kirke

I år fejrer vi 500-året for reformationen, der indebar en reformering både af kirkens lære og organisation. Sætningen »ecclesia semper reformanda« (kirken må altid reformeres) gælder stadigvæk. Vækkelsesbevægelserne i det 19. århundrede var med til at ændre folkekirken på afgørende punkter. Vi fik en udstrakt frihedslovgivning, der bevirkede, at disse bevægelser kunne finde sig hjemme i folkekirken. Måske står vi i en ny forandringsperiode i folkekirken. Vores kirke er en folkekirke, det vil sige en kirke for det folk, der bor i Danmark. Når nu folkets sammensætning ændres gennem indvandring, så må folkekirken også ændre sig for at give rum for kristne med en anden sproglig og kulturel baggrund.

For mig at se står folkekirken i disse år over for et valg. Skal vi gøre, hvad vi kan, for at åbne op for de migrantkristne, der kommer til vort land, så de kan føle sig hjemme som en ny del af det danske folk i den danske folkekirke? Det kunne for eksempel ske ved at skabe mulighed for at ansætte migrantkristne som lokalpræster på særlige vilkår for særlige sproggrupper og ved at udvikle en særlig associeringsordning for migrantmenigheder i forhold til folkekirken – og måske ved at åbne op

for dobbelt medlemskab (Folkekirkens Mellemkirkelige Råd 2017).

Eller skal vi sige til dem: Kom som I er, men bliv hurtigst muligt som os og overtag hele den folkekirkelige pakke, som den er, ellers er det bedst, at I danner jeres egne kirkesamfund eller tilslutter jer frikirker? Hvis vi gør det første, vil vi måske opleve, at disse migrantkristne kan være med til at revitalisere vores folkekirkemenigheder, på samme måde som det skete med vækkelsesbevægelserne i det 19. århundrede.

Afslutning

Indvandringen af både flygtninge og arbejds migranter skaber i disse år store forandringer, som kan gøre os utrygge, og utrygheden kan føre til frygt og vrede – og få os til at vende ryggen til den fremmede, der kommer til os. Faren er, at når Jesus siger, »Jeg var fremmed«, så kommer vor eftersætningen måske i praksis til at lyde »og I blev bange for mig«.

Der er brug for en kirkelig modbevægelse til tidens tendenser, der ofte handler om frygt for de fremmede, frygt for foran-

dringer, frygt for fremtiden og en længsel efter at vende tilbage til fortidens trygge havn.

Fælles for de fleste af de nye protestpartier er, at disse partiers 'utopi' – for at bruge et udtryk fra sociologen Zygmunt Bauman er en 'retropi' (Bauman 2017). Frelsen fra det, der truer, ligger i at vende tilbage til »de gode gamle dage«. Vi kender slogans som »Take Britain«, »Make America Great Again« og »Giv os Danmark tilbage«. Men i lyset af bibelhistorien, så kan vi holde fast i, at lige som Gud var med Israels folk midt i alle migrationerne, sådan er Gud også med os i dag. Som kristne er vi ikke kaldet til at længes tilbage til en fortid, der aldrig kommer tilbage, men til at handle ud fra det håb, Gud giver os. Det håb, som er forankret i Jesu opstandelse. Gud kommer os i møde fra fremtiden. Vi drømmer os ikke tilbage til en gylden fortid, men har sat vort håb til det Guds rige, der endnu ikke er brudt helt igennem, men dog allerede er midt iblandt os. Det er netop i den fremmede og som den fremmede, at vi møder Jesus, og når vi tager imod den fremmede, lærer vi måske Jesus at kende på en ny måde.

Litteratur

Bauman, Zygmunt. 2017. *Retrotopia*. Cambridge: Polity Press.

Dahl, Bent. 2017 »Indvandrere, flygtninge og efterkommere«. <https://www.sameksistens.dk/temaer/religion/religios-baggrund/> (set den 5. maj 2017).

Dalsgaard, Søren. 2017. »Folkekirkens Asylsamarbejde i 2016«. [http://www.](http://www.interchurch.dk/om-os/aarsberetning-2016/folkekirkens-asylsamarbejde-2015)

[interchurch.dk/om-os/aarsberetning-2016/folkekirkens-asylsamarbejde-2015](http://www.interchurch.dk/om-os/aarsberetning-2016/folkekirkens-asylsamarbejde-2015). (set den 5. maj 2017).

Folkekirkens Mellemkirkelige Råd. 2017. »Foreløbig rapport fra udvalg vedrørende migrantmenigheder og folkekirken med anbefalinger«. <http://www.interchurch.dk/aktuelt/nyheder/anbefalinger-vedr-migrantmenigheder>. (set den 5. Maj 2017).

- Jørgensen, Knud. 2016. »Migration og Mission: Historiske og globale perspektiver«. I *Migration og mission. Ny Mission 31*, redigeret af Mogens S. Mogensen, 23-33. Dansk Missionsråd: Frederiksberg.
- Kirkeministeriet. 2006. *Betænkning 1477. Opgaver i sogn, provsti og stift*. København: Kirkeministeriet.
- Laneth, Pia Fris. 2000. »Kultur er alt det man ikke behøver at sige«. *Information*, den 20. januar 2000.
- Mogensen, Mogens S. (red.). 2016. *Migration og mission. Ny Mission 31*. Dansk Missionsråd: Frederiksberg.
- Tværkulturelt Center. 2017. »Oversigt: Migrantmenigheder i Danmark (2017)« <http://www.tvaerkulturelt-center.dk/index.php/migrantmenigheder/70-migrantmenigheder/kortlaegning/416-kortlaegning-oversigt>. (set den 5. Maj 2017).
- United Nations. 2016. »International Migration Report 2015«. http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf. (set den 5. Maj 2017).

Forfatter

Mogens S. Mogensen
Intercultural.dk
N. J. Holms Park 55
6070 Christiansfeld
mogensen@intercultural.dk